

Рядінська Валерія Олександрівна,доктор юридичних наук, професор, завідувач науково-дослідної лабораторії
ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,
ORCID ID 0000-0002-2210-5933**Канцер Анна Олегівна,**помічник судді Малиновського районного суду м. Одеси
м. Одеса, Україна

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджені напрями вдосконалення правового регулювання впровадження електронного урядування в Україні. На підставі аналізу нормативно-правового регулювання впровадження електронного урядування в Україні окреслені напрями його подальшого вдосконалення відповідно до завдань, поставлених у концептуальних документах із впровадження електронного урядування, шляхом правового регулювання організаційно-правових аспектів, що залишаються неврегульованими на сучасному етапі.

Ключові слова: електронне урядування, правове регулювання, інформаційно-телекомунікаційні технології, інформаційне суспільство, електронні послуги.

Широкомасштабне вторгнення Росії в Україну, розпочате 24 лютого 2022 року, у новому аспекті висвітлює проблеми правового забезпечення розвитку нашої країни, його переваги та недоліки. Одним із векторів державного управління, ефективність та вірність запровадження якого довели останні події, є впровадження електронного урядування в Україні. Слід зазначити, що електронні сервіси “Дія”, “Приват24”, різноманітні електронні реєстри та інші елементи електронного урядування допомагають нашим співвітчизникам, які постраждали внаслідок бойових дій, втратили майно, документи, опинилися за кордоном або були вимушені переселитися в інше місце всередині країни. Тому можна з упевненістю констатувати, що впровадження електронного урядування в Україні є вірним кроком, а визначення низки векторів правового регулювання такого впровадження набуває особливої актуальності.

Дослідженню питань правового регулювання електронного урядування присвячували свої роботи Є. Архіпова [1], А. Барікова [2, с. 224], М. Ватковська [3], О. Волох [4, с. 121–125], Є. Калішенко [5, с. 140–146], Р. Коваль [6], І. Мукомела [7, с. 23], С. Чукут [8, с. 429–433] та інші, проте стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій (далі – ІКТ), постійне оновлення нормативно-правової бази в Україні призвели до часткової втрати актуальності їх робіт.

Метою дослідження є аналіз нормативно-правового регулювання впровадження електронного урядування в Україні, що створено на сьогодні, та визначення

напрямів його подальшого вдосконалення з метою сприяння підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян в Україні відповідно до європейських вимог.

Правове регулювання впровадження електронного урядування в Україні розвивалося поетапно. Насамперед, було створено підґрунтя для появи та функціонування інформаційного суспільства, яке закладалося пластом законодавства, спрямованого на формування правової бази вільного доступу до інформації, її створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони та захисту, використання ІКТ для вдосконалення державного управління тощо.

До основних нормативно-правових актів, спрямованих на становлення інформаційного суспільства в Україні, можна віднести:

Закон України “Про інформацію” від 02.10.1992 року № 2657-ХІІ, яким врегульовуються відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації;

Закон України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” від 05.07.1994 № 80/94-ВР, який регулює відносини у сфері захисту інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах;

Закон України “Про звернення громадян” від 02.10.1996 № 393/96-ВР, яким урегулювалися питання практичної реалізації громадянами України права вносити в органи державної влади, об’єднання громадян відповідно до їх статуту пропозиції про поліпшення їх діяльності, викривати недоліки в роботі, оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів, та забезпечувалася можливість їх участі в управлінні державними і громадськими справами, для впливу на поліпшення роботи органів державної влади і місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, для відстоювання своїх прав і законних інтересів та відновлення їх у разі порушення;

Закон України “Про національну програму інформатизації” від 04.02.1998 № 74/98-ВР, у якому визначалась стратегія вирішення проблем інформаційної галузі та її подальша підтримка та посилення;

Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” від 31.07.2000 № 928/2000, де забезпечення широкого доступу громадян до мережі Інтернет, широке використання її можливостей для розвитку науки, освіти, культури, підприємницької діяльності, належного інформаційного забезпечення здійснення органами державної влади та місцевого самоврядування своїх повноважень тощо визнавалося одним із пріоритетних напрямів державної політики;

Закон України “Про телекомунікації” від 18.11.2003 № 1280-IV, яким визначалися повноваження держави щодо управління та регулювання діяльності у сфері телекомунікації, а також права, обов’язки та засади відповідальності фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у цій діяльності або користуються телекомунікаційними послугами;

Указ Президента України “Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій” від 20.10.2005 № 1497/2005, яким визначалася низка організаційних та правових заходів із розвитку в Україні інформаційного суспільства та впровадження новітніх інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

Закон України “Про основні засади розбудови інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки” від 09.01.2007 № 537-V, який визначав концептуальні основи для розробки завдань щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні, а саме: прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усі сфери суспільного життя, зокрема в економіку України і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, забезпечення комп’ютерної та інформаційної грамотності населення насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості, розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція із світовою інфраструктурою, державна підтримка нових “електронних” секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг тощо), створення загальнодержавних інформаційних систем насамперед у сферах охорони здоров’я, освіти, науки, культури, охорони довкілля тощо [16]. Особлива увага приділялася необхідності використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами;

План заходів із виконання завдань, передбачених Законом України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки”, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.08.2007 № 653-р;

Закон України “Про доступ до публічної інформації” від 13.01.2011 № 2939-VI, в якому визначався порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб’єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес;

Закон України “Про електронні комунікації” від 16.12.2020 № 1089-IX, де визначаються правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, а також права, обов’язки та відповідальність фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у відповідній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами;

Національну систему індикаторів розвитку інформаційного суспільства, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 28.11.2012 № 1134, у якій запропоновано перелік таких індикаторів;

Методику формування індикаторів розвитку інформаційного суспільства, затверджену наказом Міністерства освіти і науки України від 06.09.2013 № 1271, у якій визначалися механізм розрахунку індикаторів розвитку інформаційного суспільства й необхідні для розрахунку дані та алгоритми;

Стратегію розвитку інформаційного суспільства в Україні, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.05.2013 № 386-р, де було визначено мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізм реалізації цієї Стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 року тощо.

Аналіз нормативно-правових актів, спрямованих на створення інформаційного суспільства в Україні, переконує, що робота за цим напрямом розпочалася з початку 90-х років ХХ сторіччя. На сучасному етапі розроблені та прийняті нормативно-правові акти, якими врегульовується: а) порядок створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах; забезпечення широкого доступу громадян до мережі Інтернет, широке використання її можливостей для розвитку науки, освіти, культури, підприємницької діяльності; б) впровадження ІКТ в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; в) належне інформаційне забезпечення здійснення органами державної влади та місцевого самоврядування своїх повноважень за допомогою ІКТ; г) забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості; д) розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція зі світовою інфраструктурою, державна підтримка нових “електронних” секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг тощо), створення загальнодержавних інформаційних систем насамперед у сферах охорони здоров'я, освіти, науки, культури, охорони довкілля тощо.

У 2014 році на повторних парламентських слуханнях з приводу питання “Законодавче забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні”, затвердженого постановою Верховної Ради України від 11.03.2014 № 860-VII, під час доповіді щодо створення в Україні інформаційного суспільства зроблено загальний позитивний висновок, адже в країні стрімко формується масова інтернет-аудиторія та специфічне мережне соціокультурне середовище, що за своїми параметрами буде подібним до таких у розвинених країнах, триває диверсифікація аудиторії, формуються нові моделі інформаційного споживання, соціальної та політичної активності тощо. Особливо було відзначено рівень правового забезпечення створення інформаційного суспільства, вказано, що розроблена нормативно-правова база в цілому відповідає світовим тенденціям у цьому питанні, хоча в деяких аспектах залишається неповною, неефективною та суперечливою.

Лише після формування правової бази створення інформаційного суспільства і безпосередньо створення такого суспільства можливим став наступний крок – формування правової бази для створення електронного уряду, тобто встановлення правових підстав функціонування всіх органів державної влади та місцевого самоврядування, які б передбачали широке залучення ІКТ у їх діяльність, побудову таких правових умов діяльності цих органів, які б вимагали широкого залучення у суспільні відносини між органами публічної влади та фізичними і юридичними особами таких технологій.

Усі нормативно-правові акти, прийняті в Україні, спрямовані на впровадження електронного урядування, були прийняті після розроблення концептуальних документів, що визначали основні напрями державної політики щодо впровадження електронного урядування.

До основних концептуальних документів, що визначали основні напрями державної політики щодо впровадження електронного урядування в Україні, відносяться:

1) Концепція розвитку електронного урядування в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів 13.12.2010 № 2250-р, в якій основними напрямками створення електронного урядування визнавалися створення необхідної нормативно-правової бази щодо надання адміністративних послуг в електронній формі; забезпечення функціонування вебсайтів органів виконавчої влади всіх рівнів; створення єдиної загальнодержавної системи електронного документообігу; створення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів та вебсайтів органів державної влади та органів місцевого самоврядування; забезпечення надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування послуг в електронній формі; створення реєстру адміністративних послуг; створення Єдиного вебпорталу адміністративних послуг; створення спеціальних центрів (пунктів) надання послуг, центрів обслуговування населення (колцентрів); створення умов для участі громадян, їх об'єднань і суб'єктів господарювання у процесі підготовки державних рішень; створення спеціального вебпорталу з метою забезпечення прозорості використання державних фінансів; забезпечення розвитку Національної системи конфіденційного зв'язку; створення сприятливих умов для залучення громадських організацій до управління державними справами за допомогою ІКТ; створення технологій інтерактивної взаємодії органів публічної влади з громадянами та суб'єктами господарювання; впровадження в діяльність органів публічної влади типових організаційно-технологічних рішень у сфері електронного урядування; забезпечення передачі електронних документів у державні архіви, музеї, бібліотеки, їх довгострокове зберігання, підтримка в актуальному стані та надання доступу до них; об'єднані вебпортали органів виконавчої влади, призначені для проведення відповідних транзакцій; єдину інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2) Концепція розвитку електронного урядування в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р, в якій основними напрямками створення електронного урядування визнавалися: запровадження електронних послуг, у тому числі адміністративних, в усіх сферах суспільного життя, а також надання інтегрованих електронних послуг за життєвими та бізнес-ситуаціями; реалізація принципу єдиного вікна (“one-stop-shop”) шляхом забезпечення розвитку та функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг як єдиної точки доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг; формування та розвиток інфраструктури відкритих даних; розвиток електронних інструментів залучення громадян у процеси державного управління та впливу на прийняття управлінських рішень, створення умов для формування якісно нового рівня взаємодії органів влади та громадян, розвиток електронної ідентифікації та довірчих послуг; розвиток електронної взаємодії, електронного

документообігу; електронне урядування базовими галузями та підтримка пріоритетних реформ.

Відповідно до визначених у зазначених вище концептуальних документах напрямках і розвивалося правове регулювання суспільних відносин у сфері створення та функціонування електронного уряду та впровадження електронної демократії в суспільстві.

До таких нормативно-правових актів можна віднести:

1) стосовно запровадження електронних послуг, у тому числі адміністративних, в усіх сферах суспільного життя:

Закон України “Про адміністративні послуги” від 06.09.2012 № 5203-VI, норми якого передбачають надання адміністративних послуг в електронній формі через Єдиний державний портал адміністративних послуг;

Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг” від 10.12.2015 № 888-VIII;

Указ Президента України від 29.07.2019 № 558 “Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг”;

2) стосовно забезпечення функціонування вебсайтів органів виконавчої влади всіх рівнів, об’єднаного вебпорталу органів виконавчої влади, призначеного для проведення відповідних транзакцій:

Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 № 3;

Порядок інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного вебпорталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування вебсайтів органів виконавчої влади, затверджений наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України, Державного комітету зв’язку та інформатизації України від 25.11.2002 № 327/225;

постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо функціонування офіційних вебсайтів органів виконавчої влади” від 12.06.2019 № 493;

3) стосовно створення єдиної загальнодержавної системи електронного документообігу:

Закон України “Про електронні документи та електронний документообіг” від 22.05.2003 № 851-IV;

Закон України “Про електронний цифровий підпис” від 22.05.2003 № 852-IV;

Порядок застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 року № 1452;

Типовий порядок здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1453;

Порядок роботи з електронними документами через систему електронної взаємодії органів виконавчої влади з використанням електронного цифрового

підпису, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 01.11.2012 № 1600/5, яким встановлюються загальні правила створення, відправлення, передавання, одержання, оброблення, використання та зберігання електронних документів та електронних копій паперових документів, на які накладено електронний цифровий підпис, які не містять інформацію з обмеженим доступом, Секретаріатом Кабінету Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими органами виконавчої влади через систему електронної взаємодії органів виконавчої влади;

Положення про Центральний державний електронний архів, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 21.05.2012 № 759/5, в якому визначається порядок роботи цього архіву як органу, що забезпечує облік, збереженість електронних документів Національного архівного фонду та електронних інформаційних ресурсів і використання їх інформації;

Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 11.11.2014 № 1886/5, де встановлюються загальні вимоги щодо впровадження електронного документообігу із застосуванням електронного цифрового підпису, організації роботи з електронними документами у діловодстві в державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності та щодо їх підготовки до передавання на архівне зберігання;

Порядок використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 749;

постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання документування управлінської діяльності” від 17.01.2018 № 55;

4) стосовно реалізації принципу “єдиного вікна”:

порядок інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг, затверджений наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 08.09.2016 № 1501/248, в якому було визначено вимоги до процедури інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг з метою забезпечення надання адміністративних послуг в електронній формі за принципом “єдиного вікна”;

постанова Кабінету Міністрів України “Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг” від 04.12.2019 № 1137;

5) стосовно створення електронних інформаційних ресурсів:

Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2004 № 326;

постанова Кабінету Міністрів України “Про реєстр електронних послуг” від 05.12.2011 № 1274;

Порядок ведення Реєстру адміністративних послуг, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.2013 № 57;

6) стосовно створення спеціальних центрів (пунктів) надання послуг, центрів обслуговування населення (колцентрів):

Загальне положення про центр спеціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 № 573;

постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання діяльності центрів соціальних служб” від 01.06.2020 № 479;

7) стосовно створення умов для участі громадян, їх об'єднань і суб'єктів господарювання у процесі підготовки державних рішень:

Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про звернення громадян” щодо електронного звернення та електронної петиції” від 02.07.2015 № 577-VIII;

Указ Президента України “Про Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Президентові України” від 28.08.2015 № 523/2015;

постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Кабінету Міністрів України” від 22.07.2016 № 457;

8) стосовно розвитку електронних публічних закупівель, електронних договорів і рахунків, електронних аукціонів:

Закон України “Про публічні закупівлі” від 12.12.2015 № 922-VIII;

Закон України “Про платіжні послуги” від 30.06.2021 № 1591-IX;

постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання організації та проведення електронних аукціонів” від 02.12.2020 № 118;

Порядок проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації та визначення додаткових умов продажу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 432;

9) стосовно створення та забезпечення розвитку Національної системи конфіденційного зв'язку:

Закон України “Про Національну систему конфіденційного зв'язку” від 10.01.2002 № 2919-III;

Порядок надання послуг конфіденційного зв'язку органам державної влади та органам місцевого самоврядування, державним підприємствам, установам, організаціям, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2013 № 328;

10) стосовно розвитку електронних довірчих послуг:

Закон України “Про електронні довірчі послуги” від 05.10.2017 № 2155-VIII;

Положення про інтегровану систему електронної ідентифікації, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 19.06.2019 № 546;

11) стосовно розвитку електронної взаємодії:

Порядок організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 № 357, яким визначено механізм організації електронної інформаційної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;

12) стосовно електронного урядування за базовими галузями:

а) у сфері охорони здоров'я;

наказ Міністерства охорони здоров'я “Про заходи щодо запровадження реєстру медичних, фармацевтичних та науково-педагогічних працівників системи МОЗ України” від 10.03.2004 № 129, яким запроваджено правові основи функціонування зазначеного реєстру;

Порядок ведення Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.07.2009 № 526, який визначає перелік відомостей, що вносяться до Реєстру, особливості ведення Реєстру, порядок його формування та надання інформації з Реєстру тощо;

Порядок функціонування електронної системи охорони здоров'я, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 № 411, у підпункті 9 пункту 20 та підпункті 21 пункту 8 якого передбачається ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я;

наказ Міністерства охорони здоров'я України “Деякі питання ведення Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я” від 18.09.2020 № 2136, який визначає перелік відомостей, що вносяться до Реєстру медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я, особливості ведення Реєстру, порядок його формування та надання інформації з Реєстру;

наказ Міністерства охорони здоров'я України “Деякі питання ведення Реєстру медичних записів, записів про направлення та рецептів в електронній системі охорони здоров'я” від 28.02.2020 № 587, який визначає перелік відомостей, що вносяться до Реєстру в електронній системі охорони здоров'я тощо;

б) у сфері екології та природних ресурсів:

Порядок ведення державного обліку водокористування та Порядку функціонування модуля “Подання звіту про використання води в електронній формі” Порталу електронних послуг Державного агентства водних ресурсів України, затверджений наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 16.05.2015 № 78, яким передбачаються вимоги до систематизації даних державного обліку водокористування шляхом подання водокористувачами звітів про використання води в електронній формі через Єдиний державний вебпортал електронних послуг “Портал Дія” або Портал електронних послуг Державного агентства водних ресурсів України;

в) у сфері освіти і науки:

Положення про програмно-апаратний комплекс “Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту”, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 02.12.2021 № 1255, у якому визначаються основні завдання, призначення та питання функціонування цього комплексу;

г) у сфері соціального захисту:

постанова Кабінету Міністрів України “Про Єдину інформаційно-аналітичну систему управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL)” від 17.07.2019 № 676, якою затверджено Положення про Єдину інформаційно-аналітичну систему управління соціальною підтримкою населення України (E-SOCIAL) та Положення про Єдиний державний реєстр соціальної сфери для надання, призначення та виплати соціальної підтримки (соціальних виплати, допомоги, пільг, соціальних послуг та житлових субсидій);

постанова Кабінету Міністрів України “Про запровадження експериментального проекту щодо запровадження першої черги Єдиної інформаційної системи соціальної сфери” від 11.11.2020 № 1278;

постанова Кабінету Міністрів України “Про Реєстр надавачів та отримувачів соціальних послуг” від 27.01.2021 № 99, де закріплюється порядок визначення механізму формування, ведення та доступу до Реєстру надавачів та отримувачів соціальних послуг;

постанова Кабінету Міністрів України “Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України” від 31.03.2021 № 323, якою було оновлено алгоритм видачі листків неприцездатності задля цифровізації послуги “е-лікарняний”;

Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі” від 05.02.2021 № 1217-IX, яким внесені зміни до статті 48 Кодексу законів про працю, якою наразі передбачається, що облік трудової діяльності працівника здійснюється в електронній формі в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування у порядку, визначеному Законом “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування;

д) у сфері фінансової та бюджетної політики:

Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні” від 21.12.2016 № 1797-VIII, яким Податковий кодекс України було доповнено поняттям “електронний кабінет” (підпункт 14.1.52-2 пункту 14.1 статті 14);

Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців” від 14.07.2020 № 786-IX, яким було уточнено поняття електронного кабінету та порядок реалізації взаємодії;

Порядок функціонування Електронного кабінету, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 14.07.2017 № 637, де визначаються загальні засади функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи “Електронний кабінет”, процедури ідентифікації користувачів, взаємодії з платниками податків та державними органами через Електронний кабінет;

Закон України “Про внесення змін до Митного кодексу України та деякі інші закони України щодо запровадження механізму “єдиного вікна” та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України від 06.09.2018 № 2530-VIII;

Закон України “Про внесення змін до Митного кодексу України та деякі інші законодавчі акти України у зв’язку з проведенням адміністративної реформи” від 14.01.2020 № 440-IX;

Порядок взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами та митними органами, іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, з використанням механізму “єдиного вікна”

та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 971, у якому визначено процедуру взаємодії між декларантами, їх представниками, іншими заінтересованими особами, Держпродспоживслужбою та іншими державними органами, установами та організаціями, уповноваженими на здійснення дозвільних або контрольних функцій щодо переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, які передають митним органам відповідно до статті 197 Митного кодексу України відповідні дозвільні документи та/або відомості про включення (виключення) товару до (з) відповідного реєстру, та митними органами з використанням механізму “єдиного вікна”;

наказ Державної казначейської служби України “Система подання електронної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів і державними цільовими фондами (далі – АС “Є-Звітність”) від 27.12.2017 № 421, яким зазначена система введена в дослідно-промислову експлуатацію;

е) у сфері охорони прав і свобод людини:

Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ та переліку її пріоритетних інформаційних ресурсів, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024, яким визначено структуру, загальні засади функціонування єдиної інформаційної системи МВС, регулюється порядок її формування та використання;

Закон України “Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112” від 13.03.2012 № 4499-VI, який визначає правові та організаційні засади функціонування системи екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112;

Закон України “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус” від 20.11.2012 № 5492-VI, який визначає правові та організаційні засади створення та функціонування цього реєстру та видачі документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України чи спеціальний статус особи, а також права та обов’язки осіб, на ім’я яких видані такі документи;

є) у сфері транспорту та інфраструктури:

Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті” від 17.01.2017 № 1812-VIII, яким врегульовується порядок запровадження програмно-технічного комплексу, призначеного для здійснення обліку наданих транспортних послуг за допомогою електронного квитка;

постанова Кабінету Міністрів України “Про містобудівний кадастр” від 25.05.2011 № 559, у якій врегульовано структуру містобудівного кадастру, порядок його створення, ведення та надання інформації з нього;

ж) у виборчій сфері:

Концепція створення Єдиної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи Центральної виборчої комісії, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29.10.2021 № 447, у якій визначаються основні підходи до створення, розвитку та забезпечення функціонування Єдиної автоматизованої інформаційно-

аналітичної системи Центральної виборчої комісії, що повинна об'єднати з урахуванням вимог виборчого та референдумного законодавства автоматизовані інформаційні системи та забезпечити єдину платформу і шляхи її подальшого розвитку.

Підсумовуючи аналіз правового забезпечення впровадження електронного урядування в Україні, можна констатувати, що на сучасному етапі проведена значна робота з адміністративно-правового забезпечення впровадження електронного урядування в Україні. Фактично, розроблено нормативно-правову базу з поетапного впровадження в Україні інформаційного суспільства, електронного уряду та електронної демократії.

Водночас аналіз правового регулювання впровадження електронного урядування в Україні, відповідно до поставлених у концептуальних документах з упровадження електронного урядування завдань, переконує, що на сучасному етапі залишаються неврегульованими такі організаційно-правові аспекти: створення спеціального вебпорталу з метою забезпечення прозорості використання державних фінансів, інтегрованої інформаційно-аналітичної системи “Прозорий бюджет”, “Громадський бюджет”; онлайн-обговорення проектів нормативно-правових актів та інших інструментів участі громадян у прийнятті управлінських рішень; залучення громадських організацій до управління державними справами за допомогою ІКТ; діяльність недержавних аналітичних центрів як громадських організацій, що могли б залучатися до управління державними справами; інтерактивна взаємодія органів публічної влади з громадянами та суб'єктами господарювання; впровадження в діяльність органів публічної влади типових організаційно-технологічних рішень у сфері електронного урядування; забезпечення передачі електронних документів у державні архіви, музеї, бібліотеки, їх довгострокове зберігання, підтримка в актуальному стані та надання доступу до них; створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури органів державної влади та органів місцевого самоврядування; надання інтегрованих електронних послуг за життєвими та бізнес-ситуаціями; формування та функціонування інфраструктури відкритих даних на базі єдиного державного вебпорталу відкритих даних, інтегрованих з ним інших вебпорталів відкритих даних, публічних інтерфейсів прикладного програмування (API), відкритих стандартів та форматів; стимулювання розвитку на базі відкритих даних загальнодоступних проектів і сервісів у співпраці з органами влади, для підвищення відкритості та ефективності їх діяльності, надання якісних послуг та розвитку інноваційного бізнесу; запровадження нових схем і засобів електронної ідентифікації та встановлення рівнів довіри до них (у тому числі Mobile ID, Bank ID); розвиток електронної взаємодії суб'єктів владних повноважень; розвиток організаційної, технічної та семантичної інтероперабельності інформаційно-телекомунікаційних систем органів влади; розвиток інтегрованих медичних інформаційних систем для автоматизації основних процесів роботи закладів охорони здоров'я, у тому числі реєстратури, лікарів, лабораторій, діагностування, звітності, управління, фінансування, телемедицини; запровадження системи екологічного моніторингу, електронного інтегрованого дозволу у сфері екології та природних ресурсів; стимулювання розвитку інфраструктури розроблення та безпечного використання якісного програмного забезпечення вітчизняної розробки у діяльності органів влади; запровадження електронних акцизних марок; посилення

спроможності місцевих громад щодо виконання нових повноважень шляхом запровадження примірних інформаційно-аналітичних систем; розвиток та запровадження інформаційної системи проведення виборчого процесу в електронній формі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Архипова Є.О.* Електронне урядування як форма організації державного управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток: електронне наукове фахове видання*. 2015. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=855> (дата звернення: 19.05.2022).
2. *Барікова А.А.* Електронна держава: нова ефективність урядування: *монографія*. Київ. Юрінком Інтер. 2016. 224 с.
3. *Ватковська М.Г.* Упровадження електронного урядування як напрям модернізації державного управління в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Patp_2013_2_8.pdf (дата звернення: 19.05.2022).
4. *Волох О.* Генезис електронного урядування в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2017. № 2. С. 121–125.
5. *Калишенко Є.О.* Правове забезпечення розвитку електронного урядування в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 140–146.
6. *Коваль Р.А.* Державне управління в інформаційному суспільстві: перспективи електронного урядування. *Економіка та держава*. 2008. № 4. С. 81–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2008_4_25 (дата звернення: 19.05.2022).
7. *Мукомела І.В.* Правові засади інформаційного суспільства: загальнотеоретичний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 23 с.
8. *Чукот С.А.* Сутність електронного уряду та принципи його організації. *Вісник Національної академії державного управління*. 2010. № 2. С. 429–433.

REFERENCES

1. *Arkhyrova Ye.O.* (2015). Elektronne uriaduvannia yak forma orhanizatsii derzhavnoho upravlinnia. "E-government as a form of public administration". *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok: elektronne naukove fakhove vydannia*. No. 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=855>. (Date of application: 19.05.2022) [in Ukrainian].
2. *Barikova A.A.* (2016). Elektronna derzhava: nova efektyvnist uriaduvannia: *monohrafiia* "E-government: a new efficiency of government: a monograph". Kyiv. Yurinkom Inter. 224 p. [in Ukrainian].
3. *Vatkovska M.H.* (2013). Uprovadzhenia elektronnoho uriaduvannia yak napriam modernizatsii derzhavnoho upravlinnia v Ukraini. "Introduction of e-government as a direction of modernization of public administration in Ukraine". *Publichne administruvannia: teoriia ta praktyka*. Vyp. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Patp_2013_2_8.pdf (Date of Application: 19.05.2022) [in Ukrainian].
4. *Volokh O.* (2017). Henezys elektronnoho uriaduvannia v Ukraini "Genesis of e-government in Ukraine". *Administrativne pravo i protses*. No. 2. P. 121–125 [in Ukrainian].
5. *Kalishenko Ye.O.* (2019). Pravove zabezpechennia rozvytku elektronnoho uriaduvannia v Ukraini. "Legal support for the development of e-government in Ukraine". *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. No. 7. P. 140–146 [in Ukrainian].
6. *Koval R.A.* (2008). Derzhavne upravlinnia v informatsiinomu suspilstvi: perspektyvy elektronnoho uriaduvannia. "Public administration in the information society: prospects for e-government". *Ekonomika ta derzhava*. No. 4. P. 81-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2008_4_25 (Date of Application: 19.05.2022) [in Ukrainian].
7. *Mukomela I.V.* (2016). Pravovi zasady informatsiinoho suspilstva: zahalnoteoretychnyi analiz. "Legal bases of information society: general theoretical analysis": avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv. 23 p. [in Ukrainian].
8. *Chukot S.A.* (2010). Sutnist elektronnoho uriadu ta pryntsyipy yoho orhanizatsii. "The essence of e-government and the principles of its organization". *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia*. No. 2. P. 429–433 [in Ukrainian].

Riadinska Valeria,Doctor of Juridical Sciences, Professor, Chief of the Research Laboratory,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID 0000-0002-2210-5933**Cantser Anna,**Assistant Judge of the Malynovsky District
Court of Odessa, Odessa, Ukraine

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE LEGAL REGULATION OF THE IMPLEMENTATION OF E-GOVERNMENT IN UKRAINE

The article explores the areas of improvement of the legal regulation of electronic governance in Ukraine. Based on the analysis of regulatory and legal regulation of e-governance implementation in Ukraine, the directions for its further improvement have been outlined in order to promote efficiency, openness, and transparency of public authorities and local governments with the use of information and telecommunications technologies to form a new type of state focused on meeting needs of Ukrainian citizens in accordance with European requirements.

It is stated that the legal regulation of e-governance in Ukraine has been developed gradually by creating a basis for the emergence and functioning of the information society, which was laid by a layer of legislation aimed at forming a legal framework for free access to information, its creation, collection, receipt, storage, use, dissemination, protection and defense, the use of ICT to improve public administration.

Noted, that the legal regulation of public relations in the field of creation and functioning of e-governance and the introduction of e-democracy in society has been developed in the areas defined by the conceptual documents. Namely, in normative legal acts regulating: the introduction of electronic services, including administrative, in all spheres of public life; ensuring the functioning of websites of executive authorities at all levels, a single web portal of executive authorities designed for relevant operations; the creation of a unified national electronic document management system; the implementation of the “the one-stop-shop” principle; the creation of electronic information resources; the creation of special centers (points) for the provision of services, public service centers (call centers); the creation of conditions for the participation of citizens, their associations and business entities in the process of preparation of state decisions; regarding the development of electronic public procurement, electronic contracts and invoices, electronic auctions; the establishment and development of the National Confidential Communication System; the development of electronic trust services; regarding the development of electronic interaction; with regard to e-governance in basic areas: a) in the field of health care; b) in the field of ecology and natural resources; c) in the field of education and science; d) in the field of social protection; e) in the field of financial and budgetary policy; f) in the field of protection of human rights and freedoms; g) in the electoral sphere.

© Riadinska Valeria, Cantser Anna, 2022

Based on the analysis of legal regulation of the introduction of e-government in Ukraine, in accordance with the objectives set out in the conceptual documents on the introduction of electronic government, proposed ways of legal regulation of organizational and legal aspects that remain unresolved at the present stage.

Keywords: e-governance, legal regulations, information and telecommunication technologies, information society, electronic services.

Отримано 08.06.2022